

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 40 coroane. — Pe șase luni 20 coroane. — Pe trei luni 10 coroane. Ziarul apare Marția, Joi și Sâmbătă

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrieri nefranse se refuză. — Articole nepublicate nu se însoțesc.

Prețul inserțiunilor, după invocată

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Nr. 2157/1919. Pres.

Cătră Onorații Domni deputați ai Sinodului arhiepiscopalian

Având în vedere dispozițiile cuprinse în §§. 80 și 90 din Statutul organic, convocăm și prin această declarăm de convocat Sinodul arhiepiscopalian la sesiune ordinară pe *Duminica Tomii*, adică 14/27 Aprilie a. c., la *orele 9 a. m.*, când se va începe serviciul divin în biserica catedrală, iar după terminarea serviciului divin se va face deschiderea Sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiu, din ședința plenară a Consistoriului arhiepiscopalian, ținută la 27 Martie (9 Aprilie) 1919.

Dr. Eusebiu R. Roșca m. p.,
vicar arhiepiscopalian.

Dr. Octavian Costea m. p.,
secretar consistorial.

Ordin de mobilizare

În baza Ordinului de Mobilizare Nr. 771/1919 Pres. se cheamă la arme toți tinerii născuți în anii 1893, 1892 și 1891 cu excepția maghiarilor.

Prezentarea se va face ca și până acum, și anume la:

Cercul de recrutare Sibiu

15 April: Oraș și plasa Sibiu, orașul Ocna (Vizakna).

16 April: plasa Cisnădie (Nagydisznod), Seliște.

17 April: plasa Noerich (Ujegyház), oraș și plasa Medias (Medgyes).

18 April: plasa Agnita (Szászágota), oraș și plasa Sebeșul săsesc (Sászteszents).

19 April: plasa Mercurtea (Szerdahely).

Cercul de recrutare Brașov

15 April: Comitatele Treiscaune (Háromszék) și Odorhei (Udvarhely) orașul Brașov.

16 April: plasa Șapte sale (Hétáru), Berza de Jos (Avidék).

17 April: plasa Cochalm (Köhalom), plasa și oraș Sighișoara (Segesvár), Berza de sus (Felvidék).

18 April: oraș și plasa Făgăraș, plasa Arpașul de Jos (Alsóárpaș).

16 April: plasa Cincul mare (Nagysink), Șercaia (Sárkány), Bran (Törzsvár).

Cercul de recrutare Târgu-Mureș

15 April: orașul Târgu-Mureș (Marosvásárhely), orașul Reghinul-Săsesc (Szászregén).

16 April: plasa Reghinul de sus (Regenfeld), plasa Reghinul de jos (Regenfaló), plasa Mureșul de sus (Maros felső), plasa Mureșul de jos (Maros alsó).

17 April, plasa Sereda (Nyárádszereda), plasa Ludoș (Marosludas) plasa Iernot (Rádrót).

18 April, oraș și plasa St. Martin (Dicsőszentmárton), Ibașfalău (Erszékétyváros), plasa Hosnab (Hosszaszóc).

19 April, comitatul Ciuc (Cskik).

Cercul de recrutare Bistrița

15 April, orașul Bistrița, plasa Iad, Beclean (Betlen).

16 April, plasa Beșineu (Besenyő), Nășăud (Naszód).

17 April, plasa Rodna veche (Óradna), Teaca (Teke).

18 April, plasa Sârmașul mare (Nagyfármás).

19 April, plasa Ormenișul de câmpie (Mezőörmenyes) și Cheuchiş (Kékes).

Cercul de recrutare Cluj

15 April, orașul Cluj și plasa Cojocna (Kolozs).

16 April, oraș și plasa Turda (Torda), plasa Gilău (Gyalu), Hida (Hidalmás).

17 April, plasa Vinul de sus (Felvincz), plasa Huedin (Bánfihunyad).

18 April, plasa Trăscău (Töröczek), Mociu (Mócs), plasa de Jos (Alsófára).

19 April, plasa Câmpeni (Topánfalva), Nađeșul unguresc (Nádasmenti).

Cercul de recrutare Alba Iulia

15 April, plasa Rogla-Montană (Verespatak), oraș și plasa Alba-Iulia.

16 April, plasa Blej (Balázsfalva), Teiuș (Tövis).

17 April, plasa Brad, Baia de Criș (Körösbánya), Ighiu (Mgyarigen), Geoagiu de Jos (Algyógy).

18 April, oraș și plasa Aiud (Nagyenyed), plasa Abrud (Abrudbánya).

19 April, oraș și plasa Sângăin (Kisenyedi) Uioara (Marosújvár), Vinul de jos (Alvincz).

Cercul de recrutare Orăștie

15 April, oraș și plasa Orăștie.

16 April, oraș și plasa Deva.

17 April, oraș și plasa Huedoara (Vajdahunyad).

18 April, plasa Pui, orașul și plasa Hăgeș.

19 April, plasa Ila (Marosillye), Petroșeni (Petrosény).

Cercul de recrutare Dej

15 April, orașele și plasele Gherla și Dej.

16 April, plasa Gârbiu (Csúki-görbő).

17 April, plasa Lăpușul unguresc (Magyarlapos), Mănăstire (Mopostor), Ilanda mare (Nagy-Blanda).

18 April, plasa Cehul-Silvanie (Szilágycséh), Șomcuta mare (Somocsmokut).

19 April, plasa și oraș Zlău (Zilah), Jibău (Zsibó), Baia mare (Nagybánya).

Referirile la scutiri de mobilizare, îmbrăcăminte, alimente etc. rămân în vigoare dispozițiunile ordinului Nr. 771/1919 Pres.

ss Iuliu Maniu

Presidential Consiliului Dirigent.

Școala civilă și personalul ei

În congresul profesorilor ținut la Sibiu s'a hotărât, ca școala civilă să fie prefăcută în gimnaziu. Motivarea acestei hotărâri n'am cilit-o, dar prin cele ce urmează voi cerca să dovedesc, că înlocuirea ei prin altă școală ar fi, cred, o greșală.

Între școala primară, care o cercețează toți copiii și care dă *minimum* de cunoștințe și între școala secundară (lice, școale reale) care dă *maximal* de cunoștințe, rămâne un mare gol, care în toate țările îl umplu anumite școli, cu menirea de a face legătura dintre școala primară și cea secundară.

La noi, dincoace de Carpați, acest rol îl avea școala numită *civilă*. Un scriitor străin, bun cunoscător al acestor școli, spune următoarele despre rostul lor:

Neamul are o *clasă mare*, ale cărei trbuințe sufletește școala primară nici pe departe nu le poate împlini, căci învățământul care se dă în școala secundară este prea mult; dar înasa aceea are puțină și voința a-și învăța copiii mai mult decât săracul, și mai puțin decât cel din clasa intelectuală, dorind a ajunge la rezultat în timp mai scurt, decât ceice se pregătesc pentru carierele științifice, pentru cari școala primară este prea puțin, școala secundară prea mult.*

Școala civilă împiedcă afluența prea mare la școlile secundare. Ea este mijloc minunat de intelectualizare a satelor, a păturii țărănești. O dovadă este școala civilă de fete și băieți din Săcele, care în cele 2-decenii de existență a schimbat cu totul pe locuitorii cianghi, ridicându-i din întunecere și mizerie la o treaptă de bunăstare, care dacă nu-i de invidiat, merită totuși atențiunea tuturor oamenilor înțelegători.

Aceste școli, resfirate mai ales în comunele mare, devin puternice focare de naționalizare ale aceluși ținut.

Ca aceste școli să-și poată împlini rostul în organismul învățământului, trebuie să aibă un personal bine pregătit și conștient de însemnata chemare ce îi este încredințată: a lumina și a întări conștiința națională. Până acum, la unguri, acest personal se recruta dintre învățătorii cu diplomă cu nota eminent sau distinct, cari făceau în școala *normală superioară* un curs de 3 ani. Școlaele normale superioare în timpul din urmă erau admirabil organizate, fiind conduse de bărbați de școală, cari trăiau pentru știință.

* Vezi Enciclopedia învățământului primar de Körösi și Szabó, vol. III, de unde culeg datele din acest articol.

Studiile erau împărțite în 2 grupe:

1. Filologie și Istorie,
2. Matematici și Științe naturale.

La grupa întâia se preda:

Pedagogia (teorie și practică)	15 ore
Limba maternă și literatura	15 "
Limba germană și literatura	12 "
Ist. universală și Ist. patriei	13 "
Geografia	10 "
Cunoștințe de drept	2 "
Istoria artelor frumoase	4 "

La grupa a doua:

Pedagogia	15 ore
Ist. literaturii	5 "
Matematica (algebra) geometria, aritmetica politica și comercială, contabilitate	28 "
Ist. naturală (botanică, zoologie, mineralogie, geologie)	20 "
Chimie	7 "
Fizică	12 "
Economia (la fete)	3 "
Desemn	2 "

Studii secundare: muzica 20, gimnastica 7 ore pe săptămână.

Fiind această programă prea încărcată, s'a hotărât ca studiile din aceste 2 grupe să formeze 3 grupe și anume: Din grupa 1. s'a scos *Geografia*, iar din 2. *Chimia* și științele naturale, afară de fizică, care a rămas numai studiu ajutător. În grupa 1. *Geografia* politica a rămas ca studiu ajutător. În grupa Matematici din *Chimia* se luă numai partea teoretică.

Științele naturale, împreună cu *Chimia*, *Geografia* formă grupa a 3 a.

Luând în considerare că școala normală superioară avea oameni maturi, cari voiau să se specializeze, cadrele și mijloacele ei din an în an se lărgeau și se măreau tot mai tare.

Pentru perfecționarea ascultătorilor serveau laboratoarele, bibliotecile de specialitate, seminariile și orele de conversație pentru limba franceză, engleză și italiană.

La fiecare semestru se țineau colocoii și rezultatul examenului era trecut în index. După terminarea celor 3 cursuri, dădea fiecare ascultător examenul de capacitate din: Filozofie, Științe pedagogice și din obiectele ce și le lua ca specialitate.

Inițierea unei astfel de școli normale superioare și la noi este o necesitate imperativă. Cei trecuți prin astfel de școli ar putea ocupa nu numai cadrele la școlile civile, dar după o practică de câțiva ani ar fi cei mai buni revizori școlari; iar cei cari s'au distinge prin activitate științifică, ar fi cei mai chemați să instrueze pe viitorii dascăli ai neamului ca profesori de școli normale. *Const. Iencica.*

Intrunirea dela București

— Femeile române împotriva crizei ungurești —
Luni după amiază, în ziua *Bunavestirii*, la ora 5'30, s'au adunat femeile române din România Mare în sala Teatrului Național din București, pentru a se roși în contra teroarei deslășite de unguri asupra poporului românesc de dincolo de linia demarcațională.

În parte, la această manifestare înălțătoare, numeroase personalități marcante din capitală, miniștri, ofițeri superiori și inferiori, preoți, profesori, dame din elită, reprezentante ale tuturor claselor noastre sociale, alături de femeile ardeleni.

Dna *Catinea Bărsănuș* prezidă adunarea. Un corp compus din bleși și fete, întonază imnul *Drăgăștelor te române*, ascultat în picioraș de întreg publicul.

Dna prezintă Bărsănuș începe seria cuvântărilor, mărturisindu și înduioșoară și emoționează adânc lați de primirea făcută femeilor ardeleni din partea capitalei. Spune, că scopul venirii lor este a protesta împotriva cruzimilor unghurești și a cere sprijin de la aliați, că să înceteze crimele.

Se dă cuvântul dnei *Tina Pop* care în cuvinte nămeștrile înșiră fapte concrete săvârșite de barbarii noștri foști stăpân.

Au mai vorbit: dna *Maria Bailescu* de Brașov, dna *Davidescu* licia regretatului publicist, *Iacob Murașan* de la *Gazeta Transilvaniei*, și dl *Simeon Măndrescu* din partea universității din București.

După vorbirele acestea, dna *Alexandrina Cantacuzino* a citit moțiunea următoare primită cu îndelungate aplauze:

«*Noi femeile române din întreaga Românie Mare, intrunite în capitală, cu inimile îndurerate ardatim indignarea noastră pentru nelegiuirile fără isămad, făptuite de armatele maghiare pe pământul Ardealului stropit de sângele miiilor strămoșilor noștri. Intru un singur gând, strâns unit, în jurul Majestății Reginei Ferdinand, al iubitei Regine Maria și al vitelui noastre ogștiri, sântem gata pentru ultima jertfă intru apărarea celor sfinte nouă.*»

Vorbete acum dna *Sabina Cantacuzino* și spune că este firesc, ca în clipe de restrigție femeile aceleiași cără să alege la surorile lor de peste munți, ca și le cerea sprijin și mângâiere. Chemarea ce li se adresază va găsi pretutindeni răsunetul călduros și sincer. După această citire telegrama către Majestatea Sa Regina Maria a României, câștigă suverania «în inima căreia răsună orice simțire a neamului nostru». Majestatea Sa Regina este rugată să ridice glasul El pentru tălmăcirea suferințelor unui popor deja prea încercat și jertit.

Corul întonază cântecul național, după care grandioasa adunare la sfârșit, lăsând în inimile participanților sentimentul că nădejdele noastre îndreptățite se vor realiza deplin.

Prințul moștenitor român în Ardeal

Drumul de triumf. — Primiriile. — Plectarea.

După raportul ziarului *Patria*, publicat despre călărea triumfală în Ardeal a principelui nostru *Carol* următoarele amănunte:

Pe tot drumul dela Sibiu la Alba-Iulia, A. S. Regale I s'au făcut ovăluini entuziaste. Poporul a ieșit intru întâmpinarea lui în frunte cu preoții și înfăcșorii.
La *Orăștie*, *Râhau*, *Miercurea* poporul adunat sub poartă de triumf a așteptat sosirea prințului. La *Sebeș* primirea a luat proporții grandioase. S'au adunat cam 10.000 oameni, cari s'au postat de-a lungul drumului. În Piața mare primarul orașului, dl *Tatar*, a rostit câteva cuvinte de binevătare. *Dăoara* Elekes a prezentat A. S. Regale un foarte frumos buchet de flori, Profund mișcat a răspuns A. S. R. Principele Carol mulțumind pentru omagii.

În *Lăncrăm*, *Oarda*, la *Podul Murașului*, deasemenea aștepta mulțimea sosirea moștenitorului de tron. La *Podul Murașului* prim-pretorul din Vinț-de-jos a salutat pe A. S. Regală.
În *Alba-Iulia* a sosit la ora 10.30 a. m. în piața mare istorică aștepta mulțimea imensă în frunte cu prefectul județului Dr. Pop, subprefectul Dr. Ciura, primarul orașului Dr. Velican, protopopul *Teulescu* și *Urzică*, Dr. *Fodor* și *Pațila*.

Dr. *Velican*, primarul orașului, a rostit o vorbire de binevătare, salutând sosirea A. S. Regale, arată că dela anul 1599 acum e cea dintâia oară, că un Domn român intrând în cetatea istorică, care a văzut desfășurându-se atâtea lupte ale neamului nostru, intră în călărea realizarea viziunii noastre naționale. Orășul istoric, Alba-Iulia, aduce omagii M. Sale Regale cu diand și Augustei Familii Regale, sfârșete urale la adresa membrilor Familiei Regale și a României Mari. Mulțimea acclamă frenetic.

Prințul *Carol* spune că a venit adăc emoționat în acest oraș de trei ori sfântii. Intra-oraș prim cuccerirea lui de către *Viteazul Volăvod*, a apoi prin surfințele erolilor, cari și-au jertfit aici viața, și a treia-oraș prin declarațiunea de alinare a poporului românesc din Transilvania, Ungaria și Bănat.

«Am venit să văd nouă armată română care se formează, și faptul acesta este chezeia cea mai sigură că A. S. R. proclamată va deveni vesnică Cuvintele A. S. P. au fost acoperite de înalțatei ovăluini.»

După primire A. S. R. a vizitat cetatea, și pe câmpul de exerciții a inspectat trupele nou formate.

A urmat defilarea întregului Regiment 91 din Alba-Iulia, după care Prințul *Carol* a ținut ostașilor o scurtă cuvântare, invocând în amintirea celor prezenți luptele din trecutul regimentului 30, și îndemnându-i să fie vrednici urmași ai înaintașilor viteji.

La 1 ora Regimentul 91 a dat o masă festivă în onoarea A. S. Regale. Comandantul regimentului, Colonelul *Grienberger*, a ținut o caldă cuvântare omagială.

A. S. R. a răspuns, accentuând, că se simte fericit, că i s'a dat prilej a veni în vechea cetate a lui *Mihai Viteazul*, pentru a vizita Reg. 91 de infanterie.

«Pot să spun, că atât ofițerii, cât și trupele, ce le-am văzut m'au mulțumit pe deplin, că acest Regiment, care s'a format din județele, de unde s'a recrutat vechitul regiment 50, este vrednic urmaș al înaintașului său glorioș.»

A mai vorbit pătr. *Teulescu* în numele românilor din oraș.

A. S. R. a vizitat bisericile române din oraș. Credincioșii i-au primit cu ovăluini puternice. La orele 3'30 p. m. A. S. R. îmbrăcat cu întreaga suită Sa a părăsit orașul.

Pe tot drumul, unde trecea, satele au ieșit să aducă omagii A. S. Regale.

În *Sântimbru*, *Mihaili*, *Cristei*, *Crăciunel*, Prințul a fost salutut de întreaga populație, care se simțea neputut de fericită putând să-l vadă.

La orele 4'30 principiile moștenitor a intrat în *Blaj* intru uralele năstrășite ale publicului adunat.

În numele *Blajului* li salută vicarul Dr. *Vasile Suetu*.

A. S. R. răspunde zicând, că tie să prelușcă însemnătatea acestui focar al conștiinței și culturii naționale; a venit să se închine în fața locurilor istorice, unde s'a lăcut a atâta stăruință pentru deșteptarea noastră națională.

Cuvintele A. S. Regale au fost acoperite cu violonoarea acclamării. A urmat apoi revista companiei de cercetași, a jandarmeriei și a voluntarilor din *Italia*.

La intrarea în catedrala *Blajului* a așteptat clerul îmbrăcat în odăjdii în frunte cu episcopul *D. Radu*. După serbarea din biserici, principiile a vizitat așezămintele culturale: internatul, liceul, seminarii și școala de fete.

Seara la ora 8 s'a dat o masă în onoarea A. S. R. care însoțită de următoarele, *Vineri*, la ora 10 jumătate, A. S. R. îmbrăcat cu suită Sa a plecat spre *Orăștie*.

Toate săptele pe unde a trecut, i-au întinut mare entuziasm.

La *Vinț de jos*, s'a optit automobilul principelui sub poartă de triumf, unde a fost salutut de preotul satului și credincioșii săi.

În *Orăștie* a sosit la ora 10^{1/2}. Un bandiera de călăreți l-a condus în oraș. Prefectul județului, dl *Vasina*, li binevătază în numele ținutului. Primarul *Orăștiei*, dl *Boca*, în pașă orașului sub poartă de triumf, li prezintă pârta și sare, doșoare li ofer flori, un cor întonază imnul regal. Pe platoul din marginea orașului se face revista trupelor regimentului dela *Orăștie*. Prințul a vorbit soldaților și l-a îndemnat să păstreze virtuțile moștenite din bătrâni.

La ora 1 s'a dat un banchet din partea corpului ofițeresc.

Înălate de banchet au defilat în fața principelui școala din *Orăștie* și din *Impreună*.

Plectarea din acest oraș s'a făcut la ora 2^{1/2}. Din cauza unui defect de automobil, sosirea la *Săliște* s'a putut face numai la ora 6, așa încât vizitarea comunei *Râșnău*, și a mormântului de acolo al mareli mitropolitului *Andrei*, nu era cu puțină de-a se realiza în conformitate cu planul stabilit.

Primirea soldaților a fost dintre cele mai călduroase. A vorbit primarul comunei, precum și călărea protopop *Ion Lupas*, care a expus în cuvinte frumoase însemnătatea culturală din trecut a *Săliștei* curat românești și curat ortodoxe. Principile a răspuns mișcat, că nu putea să treacă pe lângă vesiuta comună, fără s'au vadă ca pe aia unde se păstrează cu stăruință obiceiurile din vechime. A vizitat apoi biserica și școala.

În Sibiu a sosit în aceeași seară, la ora 7, și a asistat la festivalul Intotimic în Teatrul comunal din parca Reunirii noastre de muzică. Cu acest prilej publicăm la adresa earși mari ovațiuni principelui și cacei domnișore.

Sămbătă A. S. R. a plecat la Brașov.

Invățământul național în România Mare

De Virgil I. Bărbat.

O greșală de care să ne ferim, într-una din ședințele comisiunii pentru unificarea învățământului din toate provinciile românești, și după ce l-a spus că s'a hotărât înființarea a 700 de grădini de copii în Ardeal, față de vreo 300 în țară, miniștrii acestui din urmă ținut, și în special, d. Goldiș, au crezut nimerit să aducă aminte, că în adunarea constituită de Albaluția, ei le făgăduiră naționalităților din Transilvania, că le vor respecta dreptul de a avea o învățatură națională. Apoi d. Goldiș a adăugat: «limba română nu trebuie să fie impusă în școlile de naționalitate străină. Așa ce fiecare popor să rămână a se instrui în limba sa națională. Aceasta pentru că nimic să nu poată spune, că din aspirții, românii s'au transformat în aspiritori».

Sânt vorbele ministrului ardelean născute dintr'un sentimentalism umanitarist, n'afacul lui în viața de realități a unui stat, sau reprezentarea o politică națională, mai îngăduitoare negăm, dar mai simțitoare decât cea preconizată în reguli? Sigur este dela început, în orice caz, că sistemul pe care-l respinge d. Goldiș n'a dat roade bune în nici o țară și că dacă n'o nu am avea alte motive de a-l înlătuiri, ar ajunge și acela, că nu măl trebuie să înțim o greșală, care s'a provocat decât urți și revolta, în Transilvania de până la în primul rând. Dar mai sânt și alte motive în favoarea unei mai mari îngăduiri față de cultura altor popoare. Chiar d. Goldiș ne spune că: numai cu modul acesta vom câștiga simpatia popoarelor neromâne, care vor învia cu siguranță limba română, fără să le fie impusă.

Un exemplu din America. Toleranța însă, ca mijloc de apropiere între neamuri și culturi diferite, este ceva negativ, și americanii au găsit ceva mai bun.

În toamna anului 1912, pe când vizităm la New-York biblioteca filială dela numărul 72, A. avenue, am dat pe o colție bogată de cărți pentru copii, scrise în limba cheilă, unele din acestea fiind foarte artistice tipărite și costând dela 100 la 200 de lei; tot acolo am făcut cunoștința d-rei Octavie, care într-una din sălile așezământului tocmii povestea la vreo-20—30—40 copii mici basme, iarăși în limba cheilă. Cerând explicații directorului, Miss Griffin, aceasta mi-a spus, că în mahalaua din prejur locuiesc mulți cheil și că lucruri analoge se fac pentru toate naționalitățile, în diferite colțuri din New-York, sau de alturea, prin care locuiesc, iar motivul, nici de cum sentimental, îl dau, în rezumat, în cele ce urmează, așa precum mi-a fost comunicat.

Noi am constatat, zicea Miss Griffin, că generațiile cele tinere, copiii imigranților, învățând englezește și aproape numai englezește, ajung de nu se mai pot înțelege cu părinții lor, fără fiind prea bătrâni, nu învia de loc, sau învia puțin numai, această limbă. Diferența de limbă este în genere însoțită de aceea a obiceiurilor și cum în majoritatea cazurilor apoi copiii ajung, grație școlii, să obțină în multe mai mult decât părinții lor, ei înțeleg și înțeleg și înțeleg pe aceștia din urmă, să le fie chiar rușine de ei și că urmare și de cultura lor de origine. Americanii au găsit însă că faptul acesta pervertește sufletul, că scoboară nivelul moral al viitorilor noștri concetățeni și au căutat un leac contra acestui rău.

Raționamentul la care am ajuns a fost următorul: Noi, cei de origine engleză, am fi fărâșiți în America, să înțelegem că dacă n'am fi avut posibilitatea să ne hrănim în timpul copilăriei noastre naționale cu bucuriile culturale ale țării de unde pleasem? Desigur că nu! Dacă este așa însă, cum și să desă școlii imigranți, francezi, ruși, cheil, etc., tot bunul pe care l-au ascuns în ei, dacă n'o vom ajută să mențim neîntrerupt contactul cu civilizația lor de acasă?

Plecând dela aceste considerații, am început activitatea din care ați văzut aici o mică parte numai. Rezultatul imediat al acestui procedeu este că legăturile dintre generațiile cele tinere și cele vechi se întăresc, iar ce a urmare imediată — moralitatea generală crește. — Dar aceasta nu este totul. Noi am mai observat, că înșiși cultura americană se alinaște mai ușor în această atmosferă de simpatie. Sătelele noastre imigranți sânt mai deschise felului nostru de a vedea lucrurile spirituale, după ce au căpătat o primă înțelegere culturală prin contactul cu vechile lor civilizații. Superioritatea noastră numerică și tenacitatea noastră sânt o garanție că experiența aceasta nu va însemna înlăturarea culturii engleze. Și afară de aceasta, noi nu facem decât să ajutăm procesul general al istoriei, care totdeauna a amestecat neamurile care trăiesc împreună. În loc să lăsam în acest proces la voia întâmplării, noi căutăm pe cât cu puțință să forțăm popoarele din America să cunoască și iubescă părțile bune ale civilizațiilor lor respective, așa încât fie care din ele să aducă drept contribuție în amalgamul cel nou tot ceea ce avea mai de seamă acasă, la ele.

Unghiul au fost prevenții. Acum câțiva ani Apponyi își începu propaganda națională în America, unde spunea că Austro-Ungaria nu va cădea; cea din urmă, Ungaria, va susține monarhia. Un păstor american, K. D. Miller, care trăiește în Ungaria, îl răsuflă însă, printr'o scrisoare publicată în «The Outlook» din August 1913 și din care extragem următoarele: «Eu n'am să fac imprudența și profetesc căderea sau înfrângerea imperiului Austro-Ungar; ceea ce poate susținea însă cu siguranță, este că dacă ei dănuiesc, acesta nu este meritul Ungariei...» Ungaria caută să facă ceea ce noi facem de mult în America, anume, să asimileze pe toți străinii din interiorul ei. Există o deosebire însă între procesul de asimilație din Ungaria și cel din America: asimilația în Ungaria este forțată; asimilația în America este și așa trebuie să rămână în totdeauna, un proces natural, datorit numai valorii intrinsece a vieții noastre culturale și comerciale. Ungaria nu va putea fi maghiarizată atâtă vreme cât viața culturală și comercială a ungarilor nu va atinge o astfel de înălțime, încât naționalitățile celelalte să simtă că de fapt este spre binele lor să se maghiarizeze; până acuma însă cultura ungurească este departe de un astfel de ideal. Guvernul unguresc ar putea să întrebunzeze mai cu folos energia lui, părănind-o într'o măsură oarecare și în serviciul vieții lui naționale propriu zis, în loc să o piardă în încercarea lui de a impune limba maghiară slovacilor, croșoților și românilor».

Dar unghiul nu au făcut așa și ei au cizuit, iar împreună cu ei, să sperăm și leii lor de a înțelegi înălțarea națională. Ruina lor este prea recentă, de altfel ca să uităm cauzele care au provocat-o și să ne rezezim, atunci când este vorba, d. ex., de instrucția națională înspre copiii celorlalte națiuni, lăsând într'o deăseară considerabilă pe al noștri. Rațiunile de stat ungurești nu trebuie să devină motivul conductor al unui neam, care vrea cu adevărat să trăiască și care-și dă seama că prima lui datorie este să se întărească pe el, iar nu să provoace ora altora cîntînd să-l elibereze în mod artificial. (România).

Știrile zilei

Telegramă din Chișinău Barabarii. Consiliul Dirigent a primit dela ministrul Dr. Ciugreanu telegrama următoare:

Cu ocazia zilei de 27 Martie (9 April) 1910, împlinește un an dela alipirea Barabarii la Patria mamă, poporul basarabean trimite fraților din Ardeal urare de pasnică dezvoltare pentru din care să înălțare neamului nostru dela Nistru până la Tisa.

Organizarea orfanilor din război. Duminică în 13 April, la ora 11 $\frac{1}{4}$ a. m., s'a ținut în sala festivă a Asociației, în Sibiu, adunarea de constituire a Secțiunii Societății pentru ocrotirea orfanilor din război, pentru Transilvania, Bănăci, și celelalte ținuturi românești de dincoace de de munte. O delegație de dame, conduse de

dna Alexandrina Or. Căntăuzino, prezidenta secțiunii București a Societății, a participat la această adunare, despre care vom raporta în numărul proxim.

Calendarul. Din lasi se anunță: I. P. S. Să, Mitropolitul Pimen al Moldovei, în calitate de președinte al Sfântului Sinod a comunicat mitropolitului din România Mare, că în urma înțelegerii cu guvernul român, calendarul noi se aplică numai în afaceri civile, iar în cele bisericesti se păstrează vechiul calendar, până se va rosti Sfântul Sinod în înțelegere cu celelalte biserici ortodoxe.

Teatrul național în Ardeal. În Brașov, ca și în Sibiu, se face pregătiri pentru primirea artiștilor dela Teatrul național din București și Șașezii de persoane sosen. În prima zi de Paști la Brașov. Intre aceste persoane se gătesc și d-zei: Notara, Petrescu, Demetriad, Zaharie Bărsan; d-zele: Demetriad și Bărsan și doșora Ignatieșu. Turneul în Ardeal se face sub auspiciile Consiliului dirigent. Sosirea trupelor teatrale este așteptată pretendenți cu mare dor.

Contribuții. Pentru ridicarea unui monument eroilor cizuiți la Orlat au contribuit: De mai înainte Cor. 2897.40. Dela prelegerea dnei Sanda Dr. Mateu, cu ocazia unei congresului profesor. Cor. 1000. P. S. Să Episcopul Mirov Criștea Cor. 100. Di. S. Să Ilie Baru, fost medic la Orlat. Cor. 50. Dna Valeria Beu. Cor. 50. Dna Octavia Golbasi Cor. 50 Di Dr. Octavian Beu Cor. 50. Elevii Seminarului «Andria», colecți de dna E. Prunș Cor. 167. Din cofana Boța colecți de d-zele: A. Druhora preoteșă, M. Bratulescu, E. Dragomir, A. Branea, Cor. 510. Dela Reuniunea femeilor din Mureșuara Cor. 100. Din Cristian, colecți de dna preoteșă Zorța Moldovan, dela femeile române Cor. 300. Total Cor. 5274.40. Casiera Reunirii.

Mălțămii. Credincioșii Dumitru Mihai, birtaș și Ioan Trif, cantor bis, ambii din Agribici (Târnava mare), încredințați de sinodul parohial ort. rom. să meară la București pentru a cumpăra și aduce un clopot pe seama bisericii noastre (fostul stat maghiar ne rechiziționase ambele clopote dela biserici) — au colectat pentru scopul acesta și în București și au încasat suma de 945 lei dela următorii binevoitori:

Di ministrul ai domeniilor Al. Constantinescu, 100 lei. Aron Rotar, 20 lei. Ionia Ioan Trif 20 lei. N. Gărescu, 20 lei. Antonie Mihaia 100 lei. Sofia Baciliu, 100 familia P. Constantinescu, 50 lei. Vili Comăneș, 50 lei. Ionia Bopescu, 20 lei. Maria Volleanu, 10 lei. N. Maxin 5 lei. Rafila Clojan, 25 lei. Ioan Boar, 50 lei. Cornel Anghelșon, 20 lei. Nicolae Vișan, 50 lei. Nicolae Mărgineș, 50 lei. Frații Mircea 60 lei. Nicolae Clojan, 40 lei. Tudor Radulescu, 20 lei. Ernesto Fronda, 20 lei. Teodosiu Ioanșiu fiu 20 lei. Vasile Balacruș 10 lei. Nicolae Stegariu, 5 lei. Floșina Vasiliu, 10 lei. Andreu Găbuș, 50 lei. Nicolae Trif, 20 lei. Suma 945 lei.

Pe lângă încredințarea de mai sus exprim în numele sinodului parohial cele mai frumoase mălțămii. Agribici, 8 April 1910. Toma Stancu, paroh ort. român.

Restrangerea tăierii de vite. Ordonanță, apărută în Gazeta Oficială, oprește cu zius de 10 April tăierea animalelor înșirate mai jos:

1. Vacințe de prășii și de lapte,
2. Juncele (vitele) de orce rasă și etate;
3. Tauri apoi de prășii,
4. Mielele și iedele de orce rasă și etate;
5. Berbeci apoi de prășii,
6. Surcoale de prășii mai tinere de 4 ani;
7. Percelele de orce rasă și etate;
8. Vieriți apoi de prășii.

Se pedepesc cu amendă până le 5000 (cinci mii) corane cei ce contravin acestei ordonanțe.

Teatre în Sibiu

Cinematograf Orășului. Piața Hermann. Directora: D-nr M. Scholtess. Miercuri și Joi: *Onoara*, dramă cu M. J. May. Începutul la ora: 7 și 9 seara.

Cinematograf Apolo. Strada Scheviș. Directora: Dna Emilia Tof. Marți și Miercuri: *Aventurile Paulinei*, partea III, dramă în 5 acte. Începutul la ora: 7 și 9 seara.

Surori de ocrotire

S'a publicat concurs pentru cursurile soroilor de ocrotire. In Sibiu, Cluj și Târgul-Murășului. E poate util și chiar necesar, a întregi ciclul scurt a concursului cu următoarele la-murări:

Cursul prin va dura 5 luni. Programul de studiu e următorul: Noțiuni sociale generale de introducere, noțiuni elementare asupra anatomiei, fiziologiei și patologiei omenești, primului ajutor igienic, morburile infecțioase și combaterea lor. Gravidațiile, nașterea, îngrijirea noului născut, a copiilor mici, a orfanilor, a copiilor părașiți. Creșterea poporului la igienă corporală și curățenie. Combaterea superstițiilor. Noțiunile juridice necesare cari să referă la orfanii, văduii, invalizii, la tutoral etc.

Menirea soroii de ocrotire va fi una dintre cele mai frumoase, care există pentru o femeie. O va putea-o îndeplini numai atunci, când să va devota cu toată seriozitatea și dragostea muncii. Iar statul va ajuta acest nou ram al activității lui din toate punctele, văzând în prima viltoare a soroilor de ocrotire și în organizarea în-tregii acestui ram de ocrotire, punând mai efice-nțe pe la înaintarea și îndestularea trușează și suferinșă a poporului nostru până acum atât de sărman și nelngrijit.

Surorele vor fi crescute pe sprele statului, vor fi după absolvirea cursului funcționare de stat începând cu clasa a XI și cu posibilitatea de a avansa. Vor forma o corp special cu in-spectoare și internate proprii și vor fi îngrijite și ajutate, ca să-și poată îndeplini lăgite de gri-je zilei și cu bucurie menirea lor frumoasă.

Considerând această menire și favorurile fixate, considerând faptul, ca instituția nouă dă ocaziona femeilor române, a conlucra în cercul lor mai intim și mai universal de activitate pentru ferețirea poporului, a înlocui mama îngrijitoare și conducătoare pentru acest popor orfan, sperăm că nu apellăm de goaba, ca ceea-mai bune, mai serioase și mai dornice de lucru să ne alieze în acțiunea noastră. Și numai atari persoane vom putea primi. Căci nu e vorba de o acțiune trecătoare pentru un ram anumit al igienei sociale, de un entuziasm efemer și dilanțant bătător la ochi, e vorba de cea mai serioasă încercare a statului pentru scutirea de griji a poporului, care va rămânea și să va des-volta la perfecțiune posibilă. Seriozității acestei intențiuni va corespunde și grija pentru surorele nouă de ocrotire.

(99) 1—1. **Dr. Moldovan**

Consiliul dirigent. Resortul: Agricul-tură și Comerț.

Nr. 2184 C.

(100) 1—1.

Ordonanță

Pentru regularea circulației mărfurilor în conformitate cu trebuințele sale imediate ale populației precum și pentru împedecarea speculei neieritate și păgubitoare intereselor obștești, anulând totodată nota circulară Nr. 5 C,

ORDONANȚA:

Exp. 1. Peste granițele celor 26 comitate alipite Regatului Român prin hotărârea adunării din Alba-Iulia se îngăduie numai exportul acelor mărfuri, cari vor avea permise de export.

2. În baza permiselor de export Resortul de Comunicație va elibera permisele de trans-port cu calea ferată, care însă niciel drum nu înlocuiește permisele de export.

Imp. 1. Permise de import se eliberează pentru orice marfă, dând precădere celor de prima necesitate.

Pentru mărfurile a căror circulație internă nu este egală de permis de cămăruire, nu se va cere permis de import, deci mărfurile cari nu se cuprind în cele 3 grupe se vor putea importa fără permis de import.

Observ. Atât la export cât și import pentru teritoriile neaprețite de Consiliul Dirigen-t se vor observa rânduilele hotărâri pentru teritoriile cari cad atară de granițele celor 26 comitate.

Circulația internă. 1. Negotul de mărfuri în interiorul teritoriilor preluate de cătră Con-

siliul Dirigent este liber, atară de următorii articli, pentru cari se cer permise de cămăruire libere de Resorturi, și anume se cere:

I. Permisul resortului finanțelor, pentru:

1. Aur. 2. Argint. 3. Spirit (alcohol) și derivate. 4. Tutun, Arme și cartușe.

II. Permisul resortului de alimentație-comunicație, pentru:

1. Alimente (peste 10 kg.). 2. Benzina. 3. Cocs. 4. Cărbuni de piatră. 5. Cărbuni de lemne. 6. Lemne de foc. 7. Nutrețuri cu va-gonul. 8. Petrol. 9. Traverse (silpere). 10. Sare. 11. Zahăr.

III. Resortul agriculturii și comerțului, pentru:

1. Acide. 2. Ață (peste 12 mosorele). 3. Articole farmaceutice (1 kg.). 4. Bumbac și produse din bumbac (5 kg.). 5. Ferul brut și comercial peste 50 kg. 6. Cauciucuri, 7. Celuloze. 8. Chibrite (peste 2 pachete). 9. Harnăci peste 5 kg. 10. Lână peste 10 kg. 11. Lumânări peste 1 kg. 12. Metale. 13. Pânzării peste 5 metri. 14. Pielării peste 5 kg. 15. Piel brut (tăbăcurii din localitatea unde au sediul pot cămăruia fără permis). 16. Piatră vântată. 17. Produse chimice. 18. Sodă caustică, cristă și amoniac. 19. Săpun peste 5 kg. 20. Stofe peste 5 metri. 21. Sulfur. 22. Talpă peste 5 kg. 23. Țiței. 24. Uleiuri minerale și vegetale (5 kg.).

2. Chibrite, lumânări, pielării, piatră vântată, sodă, săpun, talpă. În cantități mici, pentru strictul necesar al familiei — întrucât se impart de autorități, fie direct fie prin negustorii con-crezuși — se pot transporta liber, e dacă cămăruitorul poate justifica dreptul de cămăruire (notă, bon, factură).

3. În baza permiselor de cămăruire se va cere permis de transport dela Resortul Comunicație. Toate mărfurile și obiectele pentru care nu se cere permis de cămăruire (cele cari nu se cuprind în grupele I—III) pot fi transportate fie pe osie, fie cu trenul, fără permis de transport; permis de transport se va cere dela Resortul de Comunicație numai pentru astfel de transporturi, cari trec peste 5000 kg.

4. Toate mărfurile cari nu sunt trecute în grupele I—III vor putea fi cămăruite și transportate fără permis de cămăruire.

5. Pentru stabilirea prețurilor se vor observa normele următoare:

a) Fabricanții și producătorii de orice soi de articole vor calcula peste prețurile de fabricare un beneficiu dela 10—20%, după natura fabricatului raportat la vremurile normale, (adecă la mărfurile care se vindeau în timp normal cu câștig mai urcat, se calculează un câștig mai urcat, iar cari se vindeau cu câștig mai mic, se vor vinde cu câștig mai mic).

b) Comercianții profesionali vor vinde rezăvătorilor cu un beneficiu dela 5—15%, după mărimea comădei și natura mărfii; publicii consumător cu 10—30%, dupăcum se raportează acest câștig cu venitele din vremurile normale.

Prețurile de vânzare sunt a se indica pe marfă.

6. Aceste norme sunt a se observa strict și de cătră meseriași și industriași întrucât privește plata pentru confecționările și lucrările cele ce le fac, ținându-se seamă de salariile ce pot să le plătescă în raport cu cheltuielile de întreținere ale lucrărilor.

7. Comerțului intermediar (ânțkereskedelem) rămâne strict oprit și orice speculă se pedepșează aspru.

Contravenții, amende. 1. Ceice vor contra-venite acestei ordonanțe se vor pedepși cu a-menda în bani până la 100,000 cor. și închi-soare până la 6 luni.

Afără de aceasta mărfurile de contra-venite se vor conlifica în favorul statului.

În cazuri grave Consiliul Dirigent va putea hotărî și rechiționarea întreprinderii (fabricelor).

2. Personalului care este vinovat de complacitate cu patronul, li se va putea aplica pe-deapă citată cu închișoare.

3. Jucărea proceselor de contra-venite aparține competenței forurilor administrative (preot, căpitan de poliție), confiscarea mărfu-rilor însă se poate face în afără de organele administrative și de cătră delegații resorturilor îndreptățite a elibera permise.

Despre conlificări se va raporta resorturilor căror aparține eliberarea permiselor de cămăruire a mărfurilor conlificate.

4. **Publicat este învitat ca să denunțe toate cazurile de contra-venite (indă ș'or ascunde mărfuri, să cere prețuri prea mari, ș'or trece mărfuri peste graniță fără permis) organelor administrative locale (primării, poliție, jandar-merie), sau direct Resortului Agriculturii și Co-merțului, când desoperind aceste cazuri, se va putea stărpi negotul necinștii și populațiunea va ajunge la mărfuri cu prețuri mai scăzute.**

5. Organele administrative precum și particu-larii cari vor desoperi contra-vențiile vor beneficia de un premiu de 50%, din valoarea mărfurilor conlificate.

Invităm toate organele administrative, poli-țieneghe precum și armata, să controleze res-pectarea acestei ordonanțe, anunțând contra-vențiile desoperite.

Sibiu, la 29 Martie 1919.

Dr. Aurel Vlad, Dr. Victor Bontescu,
Șeful Resort. Finanțe, Șeful Resort. Agric. și Comerț.

Dr. Romul Boiță,
Șeful Resortului Comunicație și Alimentație.

Nr. 111/1919.

(95) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa III a Țichindei, protopresbiteratul Agnietei, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima lui publicare în «Telegraful Român».

Emoluamentele sânt cele statore în coala B. pentru întregirea venetilor dela stat.

Cererile de concurs, înzestrate cu docu-mentele necesare, să se înainteze subscribul în termenul sus indicat.

Concurenții, după prealabila în-cuviunțare a protopresbiterului, să se prezenteze în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserica din parohie spre a cânta și predica, eventual a și celebra.

Agnita, la 11/24 Martie 1919.

În înțelegere cu comitetul parohial con-cernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 131/1919.

(96) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa I. Zlatna, protopresbiteratul Abrudului, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emoluamentele împreunate cu acest post sânt cele în coala B. pentru congruș.

Cererile de concurs se vor înaintea sub-semnatului oficiu protopresbiterial, iar concu-renții — pe lângă observarea dispozițiilor reglementare — se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare la biserica, spre a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Abrud, 27 Februarie 1919.

Oficiul protopresbiterial al Abrudului, în con-legere cu comitetul parohial concernent.

Petru Popovici
protopresbiter.

În editura comisiei administrative a tipo-: : grafiei arhidiecezane a săpurt : :

Istoria bisericească

a

românilor ardeleni

de

Dr. Ioan Lupăș

protopop al Sălgeții, membru al acad. rom.

Aprobată de P. V. Consistor Arhidiecezan gr.-or. roma din Sibiu, prin deciziunea din 6 Martie 1918 Nr. 1785 Bis.

Se află de vânzare la Librăria arhidiece-zană cu 10 coroane plus portpostal recomandat 1 cor.